

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Сімейному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 21–22, ст. 135):

1) частину третю статті 156 викласти в такій редакції:

"3. Неповнолітні батьки у суді мають право на безоплатну правничу допомогу";

2) пункт 4 частини першої статті 248 викласти в такій редакції:

"4) на безоплатну правничу допомогу в порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

2. Частину четверту статті 60 Господарського процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436) викласти в такій редакції:

"4. Повноваження адвоката як представника підтверджуються одним з таких документів:

1) довіреністю;

2) ордером, виданим відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність";

3) дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу".

3. У Цивільному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436):

1) частину четверту статті 62 викласти в такій редакції:

"4. Повноваження адвоката як представника підтверджуються одним з таких документів:

1) довіреністю;

2) ордером, виданим відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність";

3) дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу";

2) статтю 293 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

"5. У випадках, встановлених пунктами 1, 9 і 10 частини другої цієї статті, розгляд справ проводиться судом за обов'язковою участю адвоката особи, стосовно якої розглядається справа. У разі якщо особа не залучила адвоката, суд залучає його через орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правничої допомоги. Рішення суду про доручення призначити адвоката негайно, але не пізніше двох робочих днів, надсилається відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правничої допомоги, для виконання";

3) перше речення абзацу першого частини першої статті 299 викласти в такій редакції:

"1. Справи про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи чи визнання фізичної особи недієздатною суд розглядає за участю заявника, особи, стосовно якої розглядається справа про визнання її недієздатною, її адвоката та представника органу опіки та піклування";

4) частини третю і четверту статті 300 викласти в такій редакції:

"3. Скасування рішення суду про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої обмежена, здійснюється за рішенням суду за заявою такої фізичної особи, її піклувальника, членів сім'ї, органу опіки та піклування або її адвоката.

4. Скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка визнана недієздатною, у разі видужання або значного поліпшення її психічного стану здійснюється за рішенням суду на підставі відповідного висновку судово-психіатричної експертизи за заявою опікуна, членів сім'ї, органу опіки та піклування, такої особи, визнаної недієздатною, або її адвоката";

5) частину другу статті 341 викласти в такій редакції:

"2. Справа за заявою про надання психіатричної допомоги у примусовому порядку, про припинення надання амбулаторної психіатричної допомоги або про госпіталізацію у примусовому порядку розглядається за присутності особи, стосовно якої вирішується питання про надання їй психіатричної допомоги у примусовому порядку, з обов'язковою участю прокурора, лікаря-психіатра, представника закладу з надання психіатричної допомоги, який подав заяву, адвоката чи законного представника особи, стосовно якої розглядається питання, пов'язане з наданням психіатричної допомоги";

б) частину третю статті 342 викласти в такій редакції:

"3. Рішення про відмову в задоволенні заяви про продовження строку надання амбулаторної психіатричної допомоги, продовження госпіталізації, а також рішення про задоволення заяви фізичної особи, її адвоката, законного представника є підставою для припинення надання зазначеної примусової психіатричної допомоги";

7) частину другу статті 345 викласти в такій редакції:

"2. Участь у розгляді справи представника протитуберкульозного закладу, за заявою якого відкрито провадження у справі, адвоката, законного представника особи, стосовно якої вирішується питання про примусову госпіталізацію або про продовження строку примусової госпіталізації, є обов'язковою".

4. Частину четверту статті 59 Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436) викласти в такій редакції:

"4. Повноваження адвоката як представника підтверджуються одним з таких документів:

1) довіреністю;

2) ордером, виданим відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність";

3) дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу".

5. Частину сьому статті 6 Закону України "Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 22, ст. 262 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"Особи, реабілітовані відповідно до цього Закону, мають право на безоплатну правничу допомогу відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу" щодо питань, пов'язаних з реабілітацією".

6. У Законі України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 15, ст. 190; 2006 р., № 51, ст. 519):

1) назву розділу III викласти в такій редакції:

"Розділ III
ПРАВО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ОСКАРЖЕННЯ
НЕПРАВОМІРНИХ РІШЕНЬ ТА ДІЙ, ОТРИМАННЯ ПРАВНИЧОЇ
ДОПОМОГИ";

2) назву статті 20 викласти в такій редакції:

"Стаття 20. Право військовослужбовців на правничу допомогу".

7. Частину другу статті 22 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст. 425 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"Ветерани війни та члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України отримують безоплатну правничу допомогу щодо питань, пов'язаних з їх соціальним захистом, а також звільняються від судових витрат, пов'язаних з розглядом таких питань".

8. Абзац третій частини сьомої статті 11 Закону України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 6, ст. 35 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"вживають вичерпних заходів щодо забезпечення дітей доступом до безоплатної правничої допомоги на підставах та в порядку, встановлених Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

9. Частину дев'яту статті 5 Закону України "Про звернення громадян" (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 47, ст. 256 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

"Звернення про надання безоплатної правничої допомоги розглядаються в порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

10. У Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170; 2011 р., № 51, ст. 577; 2013 р., № 50, ст. 693):

1) пункт 39¹ частини першої статті 26 викласти в такій редакції:

"39¹) прийняття рішення про створення відповідно до закону за рахунок коштів місцевого бюджету спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги, призначення і звільнення керівників цих установ, залучення в установленому законом порядку юридичних осіб

приватного права, адвокатів та інших фахівців у відповідній галузі права до надання безоплатної первинної правничої допомоги";

2) статтю 38¹ викласти в такій редакції:

"Стаття 38¹. Повноваження у сфері надання безоплатної первинної правничої допомоги

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері надання безоплатної первинної правничої допомоги належать такі власні (самоврядні) повноваження:

1) утворення в установленому порядку спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги з урахуванням потреб територіальної громади;

2) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо утворення спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги, вирішення питань про чисельність працівників таких установ, про витрати на їх утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, надання для їх функціонування необхідних приміщень;

3) забезпечення координації діяльності спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

4) здійснення фінансування спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги та контролю за використанням коштів такими установами за призначенням;

5) розгляд письмових звернень про надання безоплатної первинної правничої допомоги та надання такої допомоги з питань, що належать до їхньої компетенції, відповідно до закону;

6) надання роз'яснень положень законодавства та консультацій щодо порядку звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

7) забезпечення особистого прийому осіб для надання безоплатної первинної правничої допомоги;

8) залучення на підставі договорів адвокатів, інших фахівців у відповідній галузі права та юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правничої допомоги;

9) координація діяльності з місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами центральних органів виконавчої влади щодо надання безоплатної первинної правничої допомоги;

10) надання документів та інших матеріалів або їх копій, необхідних для надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

11) організація семінарів, конференцій з питань надання безоплатної первинної правничої допомоги.

2. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад взаємодіють з центрами з надання безоплатної правничої допомоги та надають їм сприяння в межах своїх повноважень";

3) пункти 11¹ і 11² частини четвертої статті 42 викласти в такій редакції:

"11¹) вносить на розгляд ради пропозиції про утворення спеціалізованої установи з надання безоплатної первинної правничої допомоги;

11²) вносить на розгляд ради пропозиції щодо кандидатури на посаду керівника спеціалізованої установи з надання безоплатної первинної правничої допомоги".

11. Пункт 4¹ статті 25 Закону України "Про місцеві державні адміністрації" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 20–21, ст. 190; 2013 р., № 50, ст. 693) викласти в такій редакції:

"4¹) забезпечує надання безоплатної первинної правничої допомоги".

12. Частини четверту і п'яту статті 22 Закону України "Про психіатричну допомогу" (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 19, ст. 143; 2013 р., № 50, ст. 693) викласти в такій редакції:

"Судові справи щодо надання психіатричної допомоги у примусовому порядку розглядаються у присутності особи, стосовно якої вирішується питання про надання їй такої допомоги. Участь під час розгляду цих справ прокурора, лікаря-психіатра чи представника закладу з надання психіатричної допомоги, який подав заяву, адвоката та законного представника осіб, стосовно яких розглядаються питання, пов'язані з наданням їм психіатричної допомоги, є обов'язковою.

Особа, стосовно якої суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги у примусовому порядку, має право на безоплатну правничу допомогу в порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу", протягом розгляду справи в суді".

13. Частину другу статті 3 Закону України "Про охорону дитинства" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 30, ст. 142; 2013 р., № 50, ст. 693) викласти в такій редакції:

"Держава гарантує всім дітям рівний доступ до безоплатної правничої допомоги, необхідної для забезпечення захисту їхніх прав, на підставах та в порядку, встановлених Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

14. Пункти 28 і 29 статті 19 Закону України "Про Державну прикордонну службу України" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 27, ст. 208; 2011 р., № 51, ст. 577) викласти в такій редакції:

"28) забезпечення затриманим особам з моменту їх затримання права захищати себе особисто або користуватися правничою допомогою захисника;

29) інформування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, центру з надання безоплатної правничої допомоги про кожний випадок затримання осіб згідно з дорученням уповноважених державних органів України та адміністративного затримання осіб, крім випадків, якщо особа захищає себе особисто чи запросила захисника".

15. Абзац чотирнадцятий статті 3 Закону України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 6, ст. 147; 2006 р., № 49, ст. 484; 2013 р., № 50, ст. 693) викласти в такій редакції:

"вжиття вичерпних заходів щодо забезпечення доступу до безоплатної правничої допомоги на підставах та в порядку, встановлених Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

16. У Законі України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 52, ст. 561; 2018 р., № 5, ст. 35):

1) абзац п'ятий частини першої статті 7¹ викласти в такій редакції:

"центри з надання безоплатної правничої допомоги";

2) статтю 13¹ викласти в такій редакції:

"Стаття 13¹. Повноваження центрів з надання безоплатної правничої допомоги у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі

Центри з надання безоплатної правничої допомоги забезпечують надання безоплатної правничої допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу", у тому числі на базі загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб";

3) абзац п'ятий частини другої статті 21³ викласти в такій редакції:

"забезпечення доступу постраждалих осіб до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правничої допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу";

4) абзац шостий частини першої статті 21⁴ викласти в такій редакції:

"безоплатну правничу допомогу в порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

17. Абзац сьомий частини першої статті 13 Закону України "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю" (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 23, ст. 284; 2013 р., № 50, ст. 693; 2022 р., № 7, ст. 51) викласти в такій редакції:

"представляти інтереси сімей, дітей та молоді в їх відносинах з підприємствами, установами, організаціями, а також вживати вичерпних заходів щодо забезпечення доступу до безоплатної правничої допомоги на підставах та в порядку, встановлених Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

18. У Законі України "Про безоплатну правову допомогу" (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 51, ст. 577 із наступними змінами):

1) назву та преамбулу викласти в такій редакції:

"Про безоплатну правничу допомогу

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає зміст права на безоплатну правничу допомогу, порядок реалізації цього права, суб'єктів, підстави та порядок надання безоплатної правничої допомоги, державні гарантії щодо надання безоплатної правничої допомоги";

2) у частині першій статті 1:

пункт 2 викласти в такій редакції:

"2) законні представники – батьки, усиновителі, батьки-вихователі, прийомні батьки, опікуни, піклувальники, помічники, зареєстровані органом опіки і піклування, дієздатних фізичних осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права та виконувати обов'язки, та інші особи, визначені законом, представники закладів, які виконують функції опікунів і піклувальників";

доповнити пунктом 5 такого змісту:

"5) правопросвітництво – комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня правової свідомості, культури та освіченості осіб, які перебувають під юрисдикцією України, у тому числі розповсюдження інформації про захист прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, виконання їх обов'язків, роз'яснення щодо порядку надання безоплатної правничої допомоги та доступу до неї";

3) у статті 7:

частину першу викласти в такій редакції:

"1. Безоплатна первинна правнича допомога – вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи та обов'язки, порядок їх реалізації та виконання, відновлення прав у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб";

пункт 3¹ частини другої виключити;

4) у частині першій статті 9:

пункти 3, 4, 5 викласти в такій редакції:

"3) центри з надання безоплатної правничої допомоги;

4) спеціалізовані установи з надання безоплатної первинної правничої допомоги, утворені органами місцевого самоврядування з урахуванням потреб територіальної громади;

5) юридичні особи приватного права, які мають право надавати правничу допомогу, залучені органами місцевого самоврядування у встановленому законом порядку";

доповнити пунктом 6 такого змісту:

"6) адвокати та інші фахівці у відповідній галузі права, залучені органами місцевого самоврядування у встановленому законом порядку";

5) у статті 10:

назву викласти в такій редакції:

"Стаття 10. Порядок розгляду звернень та порядок надання безоплатної первинної правничої допомоги органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування";

частини другу, третю і восьму викласти в такій редакції:

"2. Звернення про надання одного з видів правничих послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, що стосуються дітей, надсилаються або подаються ними особисто чи їх законними представниками, патронатними вихователями.

3. Звернення про надання одного з видів правничих послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, що стосуються осіб, визнаних судом недієздатними або дієздатність яких обмежена судом, надсилаються або подаються ними особисто, їх опікунами чи піклувальниками. Особи, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена, можуть звертатися за отриманням безоплатної первинної правничої допомоги особисто лише щодо питань, звернення до суду з яких їм дозволено";

"8. Якщо під час розгляду звернення про надання безоплатної первинної правничої допомоги встановлено, що особа потребує надання безоплатної вторинної правничої допомоги, орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, який розглядає звернення, зобов'язаний роз'яснити особі або її законному представникові чи патронатному вихователю порядок подання звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги";

б) назву статті 11 викласти в такій редакції:

"Стаття 11. Організація особистого прийому осіб для надання безоплатної первинної правничої допомоги органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування";

7) доповнити статтею 11¹ такого змісту:

"Стаття 11¹. Порядок надання безоплатної правничої допомоги центрами з надання безоплатної правничої допомоги

1. Звернення про надання одного з видів правничих послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, подаються в усній або письмовій формі до центру з надання безоплатної правничої допомоги.

2. Звернення викладається особою усно під час відвідування центру з надання безоплатної правничої допомоги або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні номери телефонів, інші технічні засоби електронних комунікацій або єдиний контактний номер телефону системи надання безоплатної правничої допомоги.

3. Письмове звернення оформляється в довільній формі та надсилається поштою чи передається особою до центру з надання безоплатної правничої допомоги особисто або через законного представника, патронатного вихователя/представника, повноваження якого оформлені відповідно до закону.

Письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

4. У письмовому зверненні мають зазначатися:

1) прізвище, ім'я, по батькові особи, яка потребує первинної правничої допомоги, поштова адреса або адреса електронної пошти, а також номер засобу зв'язку (за наявності);

2) суть питання, для вирішення якого особа звертається за первинною правничою допомогою;

3) дата і підпис.

5. Центр з надання безоплатної правничої допомоги зобов'язаний розглянути звернення про надання одного з видів правничих послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів з дня надходження звернення. Якщо звернення з об'єктивних причин не може бути розглянуто у визначений строк у зв'язку із складністю питань, що в ньому зазначаються, встановлюється необхідний строк для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний строк розгляду звернення не може перевищувати 10 робочих днів.

6. Якщо під час розгляду звернення про надання безоплатної первинної правничої допомоги встановлено, що особа потребує надання безоплатної вторинної правничої допомоги, центр з надання безоплатної правничої допомоги, який розглядає звернення, зобов'язаний роз'яснити особі або її законному представникові, патронатному вихователю/представникові порядок подання звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги.

7. Письмове звернення, оформлене без дотримання визначених цією статтею вимог, повертається особі, яка подала звернення, з відповідними роз'ясненнями протягом трьох робочих днів з дня його надходження.

8. Звернення, що не стосуються надання безоплатної первинної правничої допомоги, розглядаються в порядку, встановленому Законом України "Про звернення громадян";

8) частини п'яту, шосту і восьму статті 12 викласти в такій редакції:

"5. Органи місцевого самоврядування можуть укладати з юридичними особами приватного права, які мають право надавати правничу допомогу, договори про надання первинної правничої допомоги на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці";

"7. Органи місцевого самоврядування можуть укладати з адвокатами та іншими фахівцями у відповідній галузі права договори про надання безоплатної первинної правничої допомоги на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Порядок залучення органами місцевого самоврядування адвокатів та інших фахівців у відповідній галузі права до надання безоплатної первинної правничої допомоги затверджується Кабінетом Міністрів України.

8. Порядок надання безоплатної первинної правничої допомоги суб'єктами, що створюються або залучаються за договорами органами місцевого самоврядування, затверджується Кабінетом Міністрів України";

9) статтю 14 викласти в такій редакції:

"Стаття 14. Суб'єкти права на безоплатну вторинну правничу допомогу

1. Право на безоплатну вторинну правничу допомогу згідно з цим Законом та іншими законами мають такі категорії фізичних осіб:

1) повнолітні особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо їхній середньомісячний дохід, розрахований відповідно до методики, затвердженої Міністерством юстиції України, не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також особи з інвалідністю, які отримують пенсію або державну соціальну допомогу відповідно до законів України "Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю"

і "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю", у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатної особи, – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону;

2) діти – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону;

3) особи, до яких застосовано адміністративне затримання, – на правничі послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;

4) особи, до яких застосовано адміністративний арешт, – на правничі послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;

5) особи, які відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України вважаються затриманими, – на правничі послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, а також на правничі послуги, передбачені пунктом 2 частини другої статті 13 цього Закону, у разі якщо такі особи є заявниками, визнані потерпілими або є свідками в іншому кримінальному провадженні, у зв'язку з незаконністю такого затримання, у разі порушення прав затриманої особи, застосування насильства, катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження під час затримання, до завершення відповідних проваджень;

6) особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, – на правничі послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, а також на правничі послуги, передбачені пунктом 2 частини другої статті 13 цього Закону, у разі застосування до таких осіб насильства, катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження під час перебування під вартою;

7) особи, у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України залучається захисник для здійснення захисту за призначенням, – на правничі послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, а також на правничі послуги, передбачені пунктом 2 частини другої статті 13 цього Закону, у разі застосування до таких осіб насильства, катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження;

8) особи, у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України залучається захисник для проведення окремої процесуальної дії, – на правничі послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;

9) особи, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі, позбавлення волі на певний строк, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі, – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону;

10) особи, на яких поширюється дія Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту", – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з моменту подання особою заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту в Україні, до прийняття остаточного рішення за заявою;

11) іноземці та особи без громадянства, затримані з метою ідентифікації та забезпечення примусового видворення, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з моменту затримання;

12) особи, які звернулися із заявою про визнання особою без громадянства, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з дня подання особою заяви про визнання особою без громадянства до прийняття остаточного рішення за заявою, а також під час оскарження відмови про визнання особою без громадянства, отримання дозволу на імміграцію, оформлення посвідки на тимчасове чи постійне проживання;

13) особи, які не мають документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань встановлення в судовому порядку фактів, що мають юридичне значення, пов'язаних з оформленням та видачею таких документів;

14) внутрішньо переміщені особи – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону;

15) особи, які звернулися із заявою про взяття їх на облік як внутрішньо переміщених осіб, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, що пов'язані з оскарженням рішення про відмову в отриманні довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, до моменту отримання зазначеної довідки або з питань, пов'язаних із встановленням фактів, що мають юридичне значення стосовно таких осіб;

16) громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території або на території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб (у тому числі про відшкодування шкоди, завданої внаслідок обмеження у здійсненні права власності на нерухоме майно або його знищення, пошкодження) у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації та тимчасовою окупацією території України;

17) ветерани війни та члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, особи, які

мають особливі заслуги перед Батьківщиною, – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону;

18) особи, які перебувають під юрисдикцією України і звернулися для отримання статусу особи, на яку поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, що пов'язані з отриманням такого статусу;

19) особи, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, та особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань, – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону;

20) особи, реабілітовані відповідно до законодавства України, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, що пов'язані з реабілітацією;

21) особи, які постраждали від торгівлі людьми, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом їхніх прав, визначених Законом України "Про протидію торгівлі людьми";

22) особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом їхніх прав, визначених законами України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" і "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків";

23) потерпілі від кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, катування або жорстокого поводження під час воєнних дій чи збройного конфлікту – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактом вчинення таких кримінальних правопорушень;

24) особи, стосовно яких суд розглядає справи про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною; поновлення цивільної дієздатності недієздатних фізичних осіб та фізичних осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, звільнення від повноважень опікунів чи піклувальників таких осіб, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, протягом розгляду справи в суді;

25) особи, стосовно яких суд розглядає справи про надання психіатричної допомоги у примусовому порядку або примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу, – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, протягом розгляду справи в суді;

26) викривачі у зв'язку з повідомленням ними інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом їхніх прав у зв'язку з таким повідомленням;

27) особи, які повідомили про активи, зазначені у пунктах 1, 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних із захистом їхніх прав у зв'язку з таким повідомленням;

28) особи, стосовно яких згідно із Законом України "Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей" встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, – на всі види правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, на час позбавлення особистої свободи та після звільнення у зв'язку із захистом прав і законних інтересів, порушених через позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України;

29) громадяни України, які звернулися з питань встановлення в судовому порядку фактів, що мають юридичне значення, пов'язаних з відновленням втрачених документів, необхідних для отримання компенсації відповідно до Закону України "Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України", – на правничі послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону.

2. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, мають таке саме право на безоплатну вторинну правничу допомогу, як і громадяни України, крім винятків, встановлених Конституцією, законами України чи міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

3. Особи, які перебувають під юрисдикцією іноземної держави, з якою Україна уклала відповідний міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу на підставах та в порядку, передбачених відповідним міжнародним договором України.

4. Суб'єкти права на безоплатну вторинну правничу допомогу, визначені пунктами 1, 14, 17, 19, 20, 26–29 частини першої цієї статті, мають право на отримання такої допомоги не більше шести разів протягом бюджетного періоду та одночасно не більше ніж за шістьма рішеннями про надання безоплатної вторинної правничої допомоги, прийнятими центрами з надання безоплатної правничої допомоги";

10) у статті 16:

частини першу, четверту і шосту викласти в такій редакції:

"1. Міністерство юстиції України утворює регіональні (республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні, Київський та Севастопольський міські), місцеві (районні, міжрайонні, міські, міськрайонні, міжрайонні та районні у містах) та міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) центри з надання безоплатної правничої допомоги. Центри з надання безоплатної правничої допомоги є територіальними відділеннями Координаційного центру з надання правничої допомоги і утворюються з урахуванням потреб відповідних адміністративно-територіальних одиниць та забезпечення доступу осіб до безоплатної правничої допомоги";

"4. Центри з надання безоплатної правничої допомоги забезпечують надання всіх видів правничих послуг, передбачених частиною другою статті 7 і частиною другою статті 13 цього Закону";

"6. Під час виконання функцій з надання безоплатної правничої допомоги центри з надання безоплатної правничої допомоги взаємодіють із судами, органами прокуратури та іншими правоохоронними органами, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування";

доповнити частиною восьмою такого змісту:

"8. Директори центрів з надання безоплатної правничої допомоги призначаються на посаду шляхом укладання з ними контракту строком на три роки.

Порядок укладання контракту з директором центру з надання безоплатної правничої допомоги та типова форма такого контракту затверджуються Міністерством юстиції України.

Директор центру з надання безоплатної правничої допомоги може делегувати окремі повноваження заступнику директора, керівникам самостійних структурних підрозділів центру з надання безоплатної правничої допомоги відповідно до положення про такий центр";

11) статті 17, 18, 19 викласти в такій редакції:

"Стаття 17. Повноваження центрів з надання безоплатної правничої допомоги

1. Центр з надання безоплатної правничої допомоги:

1) надає правничі послуги безоплатної первинної правничої допомоги, визначені частиною другою статті 7 цього Закону;

2) здійснює правопросвітництво;

3) приймає рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги або про відмову в наданні безоплатної вторинної правничої допомоги;

4) забезпечує складання процесуальних документів за зверненням суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу;

5) забезпечує участь захисника під час здійснення досудового розслідування та судового провадження у випадках, якщо захисник відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України залучається для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії;

6) забезпечує участь захисника в розгляді справи про адміністративне правопорушення;

7) забезпечує здійснення представництва інтересів суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

8) укладає договори з адвокатами, включеними до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу, для надання такої допомоги;

9) видає доручення для підтвердження повноважень захисника або повноважень адвоката для здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;

10) приймає рішення про уповноваження працівника центру з надання безоплатної правничої допомоги на надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

11) приймає рішення про заміну адвоката чи працівника центру з надання безоплатної правничої допомоги відповідно до статті 24 цього Закону;

12) подає клопотання до Координаційного центру з надання правничої допомоги про виключення адвоката з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу, у випадку, передбаченому пунктом 2 частини другої статті 24 цього Закону;

13) приймає рішення про припинення надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

14) забезпечує надання послуг з медіації у встановленому порядку;

15) подає до Координаційного центру з надання правничої допомоги звіти про свою діяльність;

16) виконує інші функції, передбачені Положенням про центри з надання безоплатної правничої допомоги.

Стаття 18. Порядок подання звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги

1. Звернення про надання одного з видів правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, подаються особами, які досягли повноліття, або їх представниками до центру з надання безоплатної правничої допомоги в письмовій формі за місцем фактичного проживання таких осіб незалежно від реєстрації місця проживання чи місця перебування особи або за місцезнаходженням органу, що здійснює дізнання, досудове розслідування, суду, слідчого судді, що розглядають справу.

У зверненні зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання особи, яка потребує безоплатної вторинної правничої допомоги, поштова адреса, номери засобів зв'язку, викладається суть питання, для вирішення якого особа звертається за безоплатною вторинною правничою допомогою, та зазначається її належність до категорії осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу.

Письмове звернення підписується такою особою або її представником та подається до центру з надання безоплатної правничої допомоги особисто або надсилається поштою.

Разом із зверненням про надання безоплатної вторинної правничої допомоги подаються документи (копії документів, завірені в установленому порядку), що ідентифікують особу, яка потребує безоплатної вторинної правничої допомоги, та підтверджують її належність до однієї з категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 цього Закону.

Центр з надання безоплатної правничої допомоги має право отримувати інформацію про підтвердження належності особи до суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу з відповідних державних реєстрів.

Подання електронного звернення та копій документів, що підтверджують належність особи до однієї з категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 цього Закону, засобами електронного зв'язку здійснюється в порядку, визначеному Міністерством юстиції України.

2. Звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги, оформлене без дотримання вимог, визначених цією статтею, повертається заявникові з відповідними роз'ясненнями протягом трьох робочих днів з дня його надходження для усунення недоліків. Після усунення недоліків звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги може бути подано повторно. У такому разі забороняється відмовляти у прийнятті звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги з підстав, про які не було зазначено раніше.

3. Звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що стосуються дітей, подаються їх законними представниками, патронатними вихователями, а щодо питань, звернення з якими до суду дозволяється

з 14 років, – особисто дітьми, які досягли 14 років, або їх законними представниками, патронатними вихователями за місцем фактичного проживання дитини або її законних представників, патронатних вихователів незалежно від реєстрації місця проживання чи місця перебування особи.

4. Звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги особам, зазначеним у пункті 9 частини першої статті 14 цього Закону, подається такими особами до центру з надання безоплатної правничої допомоги через адміністрацію установи виконання покарань.

5. Звернення про надання одного з видів правничих послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону, що стосуються осіб, визнаних судом недієздатними або дієздатність яких обмежена судом, подаються їх опікунами або піклувальниками, а щодо питань, звернення з якими до суду дозволяється недієздатним особам або особам, дієздатність яких обмежена, – також особисто такими особами або їх опікунами чи піклувальниками за місцем їх фактичного проживання незалежно від реєстрації місця проживання чи місця перебування особи.

6. Особи, зазначені в частині третій статті 14 цього Закону, подають звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги до Міністерства юстиції України. Міністерство юстиції України надсилає зазначені звернення до відповідного центру з надання безоплатної правничої допомоги для призначення захисника (представника), якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Стаття 19. Порядок розгляду звернень про надання безоплатної вторинної правничої допомоги

1. У разі звернення особи про надання безоплатної вторинної правничої допомоги, яка належить до однієї з категорій фізичних осіб, визначених пунктами 1, 2, 9–29 частини першої статті 14 цього Закону, або її законного представника, патронатного вихователя/представника центр з надання безоплатної правничої допомоги протягом 10 робочих днів з дня надходження звернення та документів, що підтверджують належність такої особи до відповідної категорії, приймає рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги і надсилає такій особі або її законному представнику, патронатному вихователю/представнику копію зазначеного рішення.

2. Якщо особа не має підстав для отримання безоплатної вторинної правничої допомоги, центр з надання безоплатної правничої допомоги протягом 10 робочих днів з дня надходження звернення приймає рішення про відмову в наданні такій особі безоплатної вторинної правничої допомоги і надсилає їй або її законному представнику, патронатному вихователю/представнику копію зазначеного рішення з одночасним роз'ясненням порядку оскарження такого рішення.

3. У разі отримання постанови слідчого, дізнавача, прокурора, ухвали слідчого судді, суду про залучення захисника для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії осіб, зазначених у пунктах 7, 8 частини першої статті 14 цього Закону, центр з надання безоплатної правничої допомоги зобов'язаний негайно прийняти рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги.

4. У разі надходження судового рішення про залучення адвоката осіб, зазначених у пунктах 9, 24, 25 частини першої статті 14 цього Закону, центр з надання безоплатної правничої допомоги зобов'язаний невідкладно прийняти рішення про призначення адвоката та про надання безоплатної вторинної правничої допомоги.

5. У разі звернення осіб, зазначених у пунктах 3–6 частини першої статті 14 цього Закону, про надання безоплатної вторинної правничої допомоги або надходження інформації про затриманих осіб від близьких родичів та членів їхніх сімей, перелік яких визначено Кримінальним процесуальним кодексом України, центр з надання безоплатної правничої допомоги зобов'язаний прийняти рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги з моменту затримання особи.

6. У разі надходження листа від Міністерства юстиції України щодо надання безоплатної вторинної правничої допомоги особам, зазначеним у частині третій статті 14 цього Закону, центр з надання безоплатної правничої допомоги забезпечує надання безоплатної вторинної правничої допомоги таким особам.

7. У разі якщо суб'єкт права на безоплатну вторинну правничу допомогу не володіє державною мовою та/або має порушення слуху, центр з надання безоплатної правничої допомоги залучає перекладача з мови, якою заявник може спілкуватися, у тому числі перекладача жестової мови, за рахунок коштів державного бюджету";

12) у частині першій статті 20:

пункти 1 і 3 викласти в такій редакції:

"1) особа не належить до жодної з категорій осіб, передбачених частинами першою – третьою статті 14 цього Закону";

"3) вимоги особи щодо захисту стосуються вчинення дій чи підготовки документів, що не передбачені законодавством";

доповнити пунктом 4¹ такого змісту:

"4¹) особа використала право на отримання безоплатної вторинної правничої допомоги відповідно до частини четвертої статті 14 цього Закону";

13) статтю 21 викласти в такій редакції:

"Стаття 21. Організація надання безоплатної вторинної правничої допомоги

1. Після прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги центр з надання безоплатної правничої допомоги призначає адвоката, який включений до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу, та уклав договір про надання безоплатної вторинної правничої допомоги з центром з надання безоплатної правничої допомоги.

2. Повноваження адвоката підтверджуються дорученням центру з надання безоплатної правничої допомоги та/або довіреністю відповідно до вимог процесуального закону.

3. Для здійснення представництва інтересів осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу, у суді у спорах, що виникають з трудових відносин, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також щодо представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена, або для складання документів процесуального характеру центр з надання безоплатної правничої допомоги може уповноважити свого працівника.

4. Повноваження працівника центру з надання безоплатної правничої допомоги як представника суб'єкта права на безоплатну вторинну правничу допомогу підтверджуються рішенням центру з надання безоплатної правничої допомоги та довіреністю відповідно до вимог процесуального закону";

14) статтю 22 виключити;

15) статтю 23 викласти в такій редакції:

"Стаття 23. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної правничої допомоги

1. Надання безоплатної вторинної правничої допомоги припиняється за рішенням центру з надання безоплатної правничої допомоги у разі, якщо:

1) особою подано неправдиві відомості з метою віднесення її до однієї з категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу;

2) обставини чи підстави, за наявності яких особа була віднесена до однієї з категорій осіб, передбачених частинами першою – третьою статті 14 цього Закону, припинили своє існування;

3) особа користується захистом іншого захисника або залучила іншого представника у справі, за якою їй призначено захисника чи представника відповідно до цього Закону;

4) особа використала всі національні засоби правового захисту у справі;

5) особа відмовилася від отримання безоплатної вторинної правничої допомоги, крім випадків, якщо участь захисника (адвоката) є обов'язковою;

6) особа, якій надається безоплатна вторинна правнича допомога, померла, визнана безвісно відсутньою або оголошена померлою, крім випадків щодо реабілітації померлої особи, скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або скасування рішення суду про оголошення фізичної особи померлою;

7) особа подала повторне звернення з одного і того самого правового питання, з якого особі надавалася безоплатна правнича допомога, про що стало відомо після прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

8) особа безпідставно не надає документів та доказів, що обґрунтовують вимоги особи щодо захисту її прав;

9) особа безпідставно не виконує обов'язки суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу, визначені пунктами 1, 2, 4, 5 частини другої статті 26¹ цього Закону.

2. За наявності підстав, передбачених пунктами 4, 7, 8 частини першої цієї статті, рішення центру з надання безоплатної правничої допомоги про припинення надання безоплатної вторинної правничої допомоги приймається на підставі правового висновку, складеного адвокатом чи працівником такого центру.

3. За наявності підстав, передбачених пунктом 3 частини першої цієї статті, рішення центру з надання безоплатної правничої допомоги приймається на підставі правового висновку, складеного адвокатом або працівником центру, до якого додається копія документа, що підтверджує повноваження іншого захисника/представника, залученого особою. Копія рішення центру з надання безоплатної правничої допомоги про припинення надання безоплатної вторинної правничої допомоги надсилається слідчому, дізнавачу, прокурору, слідчому судді чи суду.

4. У разі припинення надання безоплатної вторинної правничої допомоги відповідно до пункту 1 частини першої цієї статті особа, яка отримувала таку допомогу, зобов'язана відшкодувати вартість фактичних витрат, пов'язаних з наданням допомоги.

5. Надання безоплатної вторинної правничої допомоги припиняється у разі повного виконання суб'єктом надання безоплатної вторинної правничої допомоги своїх зобов'язань";

16) пункт 3 частини другої статті 24 викласти в такій редакції:

"3) відмови адвоката або працівника центру з надання безоплатної правничої допомоги від виконання доручення/рішення центру з надання безоплатної правничої допомоги з підстав, передбачених законом";

17) у статті 25:

пункт 3 частини першої викласти в такій редакції:

"3) представляти права і законні інтереси осіб, які потребують безоплатної вторинної правничої допомоги, у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами";

частину другу викласти в такій редакції:

"2. Адвокат, який надає безоплатну вторинну правничу допомогу, має всі права та гарантії, встановлені Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", іншими законами України";

18) у статті 26:

пункт 3 частини першої викласти в такій редакції:

"3) приймати до провадження справи осіб, які потребують безоплатної вторинної правничої допомоги, відповідно до рішень, прийнятих центром з надання безоплатної правничої допомоги, про уповноваження працівника";

частину другу викласти в такій редакції:

"2. Адвокат, який надає безоплатну вторинну правничу допомогу, має всі обов'язки, встановлені Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", іншими законами України";

19) розділ III доповнити статтею 26¹ такого змісту:

"Стаття 26¹. Права та обов'язки суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу

1. Суб'єкт права на безоплатну вторинну правничу допомогу має право:

1) звертатися до центру з надання безоплатної правничої допомоги із зверненням про надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

2) отримувати від центру з надання безоплатної правничої допомоги інформацію про документи, які необхідно подати для прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

3) отримати копію рішення про надання (відмову в наданні) безоплатної вторинної правничої допомоги;

4) отримати роз'яснення щодо порядку оскарження рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правничої допомоги;

5) своєчасно отримувати якісну, у повному обсязі безоплатну вторинну правничу допомогу;

6) безперервно отримувати безоплатну вторинну правничу допомогу в разі заміни адвоката або працівника, уповноваженого центром з надання безоплатної правничої допомоги;

7) отримувати безоплатну вторинну правничу допомогу в межах національних засобів правового захисту.

2. Суб'єкт права на безоплатну вторинну правничу допомогу зобов'язаний:

1) вчасно подавати до центру з надання безоплатної правничої допомоги правдиві відомості у повному обсязі, необхідні для організації надання йому такої допомоги;

2) невідкладно повідомляти центр з надання безоплатної правничої допомоги про припинення існування обставин чи підстав, за наявності яких особа була віднесена до категорій осіб, передбачених статтею 14 цього Закону, а також про залучення ним іншого захисника (представника);

3) відшкодовувати вартість фактичних витрат, пов'язаних з наданням безоплатної вторинної правничої допомоги, у разі припинення її надання у зв'язку з встановленням факту подання неправдивих відомостей, що стали підставою для надання такої допомоги;

4) нести всі необхідні судові/процесуальні, інші витрати у справі, крім витрат на оплату послуг адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу, та відшкодовувати витрати, що пов'язані з її наданням, і послуги перекладу;

5) з'являтися у визначені центром з надання безоплатної правничої допомоги час та місце для організації надання безоплатної вторинної правничої допомоги";

20) статтю 27 викласти в такій редакції:

"Стаття 27. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері надання безоплатної правничої допомоги

1. Кабінет Міністрів України:

1) затверджує порядок і умови проведення конкурсу та вимоги до професійного рівня адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

2) встановлює порядок і умови укладання договорів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу;

3) встановлює порядок інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання осіб;

4) встановлює розмір, порядок і методику оплати діяльності суб'єктів надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

5) встановлює розмір і порядок оплати послуг з медіації медіаторами, які залучаються центрами з надання безоплатної правничої допомоги;

6) встановлює розмір, порядок оплати послуг перекладачів і порядок їх залучення для забезпечення надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

7) затверджує положення про Координаційний центр з надання правничої допомоги";

21) у частині першій статті 28:

пункти 1, 6 і 8 виключити;

доповнити пунктами 14¹ і 14² такого змісту:

"14¹) затверджує методику розрахунку середньомісячного доходу для визначення належності осіб до суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу;

14²) затверджує порядок укладання контракту з директором центру з надання безоплатної правничої допомоги та типову форму такого контракту";

22) доповнити статтею 28¹ такого змісту:

"Стаття 28¹. Координаційний центр з надання правничої допомоги та його повноваження

1. Кабінет Міністрів України з метою формування та забезпечення функціонування в Україні ефективної системи надання безоплатної правничої допомоги, забезпечення її доступності та якості надання послуг утворює Координаційний центр з надання правничої допомоги.

Координаційний центр з надання правничої допомоги є державною установою і належить до сфери управління Міністерства юстиції України.

2. Координаційний центр з надання правничої допомоги:

1) управляє системою надання безоплатної вторинної правничої допомоги;

2) вносить на розгляд Міністерства юстиції України пропозиції щодо формування та реалізації державної політики у сфері безоплатної правничої допомоги;

3) надає методичну допомогу органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань, що стосуються надання безоплатної первинної правничої допомоги;

4) формує і веде в установленому порядку Реєстр адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу;

5) формує і веде в установленому порядку Реєстр медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної правничої допомоги, та здійснює моніторинг якості надання такими медіаторами послуг з медіації;

6) укладає в установленому порядку контракти з директорами регіональних, місцевих та міжрегіональних центрів з надання безоплатної правничої допомоги;

7) виконує інші функції, передбачені Положенням про Координаційний центр з надання правничої допомоги, що затверджується Кабінетом Міністрів України";

23) частину першу статті 29 викласти в такій редакції:

"1. Фінансування безоплатної первинної правничої допомоги здійснюється за рахунок видатків Державного бюджету України на утримання відповідних органів виконавчої влади, центрів з надання безоплатної правничої допомоги, місцевих бюджетів та інших джерел";

24) абзац четвертий частини третьої статті 30 викласти в такій редакції:

"1) призначити позивачу адвоката, який надає безоплатну вторинну правничу допомогу, у порядку, визначеному цим Законом";

25) у тексті Закону:

слова "правові послуги" у всіх відмінках замінити словами "правничі послуги" у відповідному відмінку;

слова "спеціалізована установа з надання безоплатної первинної правової допомоги", "спеціалізована установа, що надає безоплатну первинну правову допомогу", "установа з надання безоплатної первинної правової допомоги", "установа у наданні безоплатної первинної правової допомоги" у всіх відмінках та числах замінити словами "спеціалізована установа з надання безоплатної первинної правничої допомоги" у відповідному відмінку та числі;

слова "центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги" у всіх відмінках та числах замінити словами "центр з надання безоплатної правничої допомоги" у відповідному відмінку та числі;

слова "Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги" у всіх відмінках та числах замінити словами "центр з надання безоплатної правничої допомоги" у відповідному відмінку та числі;

слова "Координаційний центр з надання правової допомоги" у всіх відмінках замінити словами "Координаційний центр з надання правничої допомоги" у відповідному відмінку;

слова "правова допомога" у всіх відмінках замінити словами "правнича допомога" у відповідному відмінку.

19. У Законі України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту" (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 16, ст. 146; 2013 р., № 27, ст. 282, № 50, ст. 693):

1) абзац дев'ятий частини дванадцятої статті 7 викласти в такій редакції:

"роз'яснює порядок звернення про надання безоплатної правничої допомоги відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу";

2) частину другу статті 8 викласти в такій редакції:

"2. За бажанням заявника участь у попередньому розгляді заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, бере адвокат. Призначення адвоката для надання правничої допомоги заявникові здійснюється в установленому порядку";

3) частину четверту статті 9 викласти в такій редакції:

"4. Під час розгляду заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, дитини, розлученої із сім'єю, участь адвоката є обов'язковою. Призначення адвоката для надання правничої допомоги такій дитині здійснюється в установленому порядку";

4) частину сьому статті 12 викласти в такій редакції:

"7. Особа, скарга якої розглядається, або законний представник такої особи має право на правничу допомогу. За бажанням особи участь у розгляді скарги бере адвокат. Призначення адвоката для надання правничої допомоги особі здійснюється особою, її законними представниками, а також іншими особами за проханням чи згодою особи, скарга якої розглядається. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, може звернутися до органу (установи), уповноваженої законом на надання безоплатної правничої допомоги з метою залучення адвоката відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу".

Участь адвоката в розгляді скарги щодо дитини, розлученої із сім'єю, або особи, яка визнана судом недієздатною чи дієздатність якої обмежена, є обов'язковою. Призначення адвоката для надання такій дитині правничої допомоги здійснюється в установленому законом порядку".

20. У тексті Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 27, ст. 282 із наступними змінами) слова "правова допомога" у всіх відмінках замінити словами "правнича допомога" у відповідному відмінку.

21. Абзац сьомий пункту 3 частини першої статті 20 Закону України "Про Кабінет Міністрів України" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 13, ст. 222) викласти в такій редакції:

"здійснює заходи щодо забезпечення функціонування системи безоплатної правничої допомоги".

22. Частину дванадцяту статті 5 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 26, ст. 892; із змінами, внесеними Законом України від 21 квітня 2022 року № 2217–IX) викласти в такій редакції:

"12. Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу з питань, пов'язаних із захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб (у тому числі про відшкодування шкоди, завданої внаслідок обмеження у здійсненні права власності на нерухоме майно або його знищення, пошкодження) у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації та тимчасовою окупацією території України, у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

23. Частину шосту статті 5² Закону України "Про санкції" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 40, ст. 2018; із змінами, внесеними Законом України від 12 травня 2022 року № 2257–IX) викласти в такій редакції:

"6. Для захисту прав та представництва своїх інтересів фізична особа, яка повідомила про активи, зазначені у пунктах 1, 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, може користуватися всіма видами правничої допомоги, передбаченої Законом України "Про безоплатну правничу допомогу", або залучити адвоката самостійно".

24. У Законі України "Про запобігання корупції" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 49, ст. 2056 із наступними змінами):

1) абзац перший частини третьої статті 53 викласти в такій редакції:

"3. Для захисту прав та представництва своїх інтересів викривач може користуватися всіма видами правничої допомоги, передбаченої Законом України "Про безоплатну правничу допомогу", або залучити адвоката самостійно";

2) абзац четвертий частини третьої статті 53¹ викласти в такій редакції:

"Доступ до Єдиного порталу повідомлень викривачів мають викривачі в частині здійснення ними повідомлень та отримання інформації про стан і результати їх розгляду, Голова та службовці Національного агентства відповідно до їх повноважень, визначених цим Законом, керівники та уповноважені особи відповідних суб'єктів у частині повідомлень викривачів, розгляд яких віднесено до їх повноважень відповідно до цього Закону, інші уповноважені особи в частині інформації про статус викривачів у разі звернення викривача для отримання безоплатної правничої чи психологічної допомоги, визначеної цим Законом";

3) пункт 5 частини другої статті 53³ викласти в такій редакції:

"5) на безоплатну правничу допомогу у зв'язку із захистом прав викривача".

25. Пункт 1 частини восьмої статті 11 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 1, ст. 1; 2016 р., № 10, ст. 99) викласти в такій редакції:

"1) прийом громадян та надання їм безоплатної первинної правничої допомоги з питання взяття на облік внутрішньо переміщених осіб".

26. Пункт 30 частини першої статті 4 Закону України "Про військово-цивільні адміністрації" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 13, ст. 87) викласти в такій редакції:

"30) створення відповідно до закону за рахунок коштів місцевого бюджету спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги, призначення і звільнення керівників цих установ, залучення в установленому законом порядку фізичних чи юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правничої допомоги".

27. У Законі України "Про правовий режим воєнного стану" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 28, ст. 250 із наступними змінами):

1) пункт 2 частини п'ятої статті 9 викласти в такій редакції:

"2) створення спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги, призначення на посади і звільнення з посад керівників цих установ, залучення фізичних чи юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правничої допомоги";

2) пункт 28 частини другої статті 15 викласти в такій редакції:

"28) створення відповідно до закону за рахунок коштів місцевого бюджету спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правничої допомоги, призначення і звільнення керівників цих установ, залучення в установленому законом порядку фізичних чи юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правничої допомоги".

28. Абзац другий частини четвертої статті 16 Закону України "Про виконавче провадження" (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 30, ст. 542) викласти в такій редакції:

"Повноваження адвоката як представника підтверджуються одним з таких документів:

1) довіреністю;

2) ордером, виданим відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність";

3) дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України "Про безоплатну правничу допомогу".

29. У Законі України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" (Відомості Верховної Ради України, 2018 р., № 5, ст. 35):

1) пункт 1 частини першої статті 4 викласти в такій редакції:

"1) гарантування постраждалим особам безпеки та основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на життя, свободу та особисту недоторканість, на повагу до приватного та сімейного життя, на справедливий суд, на правничу допомогу, з урахуванням практики Європейського суду з прав людини";

2) пункт 5 частини третьої статті 6 викласти в такій редакції:

"5) центри з надання безоплатної правничої допомоги";

3) назву, абзаци перший і другий частини першої статті 13 викласти в такій редакції:

"Стаття 13. Повноваження центрів з надання безоплатної правничої допомоги у сфері запобігання та протидії домашньому насильству

1. До повноважень центрів з надання безоплатної правничої допомоги у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) забезпечення надання безоплатної правничої допомоги постраждалим особам у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу", у тому числі на базі загальних та спеціальних служб підтримки постраждалих осіб";

4) пункт 5 частини першої статті 14 викласти в такій редакції:

"5) надання відповідно до компетенції постраждалим особам соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі, сприяння наданню правничої допомоги, а також забезпечення тимчасового притулку для таких осіб та їхніх дітей у порядку, передбаченому законодавством";

5) пункт 5 частини четвертої статті 15 викласти в такій редакції:

"5) звітування центрів з надання безоплатної правничої допомоги через Координаційний центр з надання правничої допомоги";

6) пункт 4 частини другої статті 20 викласти в такій редакції:

"4) забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правничої допомоги у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу";

7) пункт 5 частини першої статті 21 викласти в такій редакції:

"5) безоплатну правничу допомогу у порядку, встановленому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

30. Пункт 13 частини третьої статті 3 Закону України "Про основи національного спротиву" (Відомості Верховної Ради України, 2021 р., № 41, ст. 339; із змінами, внесеними Законом України від 3 травня 2022 року № 2237–IX) викласти в такій редакції:

"13) участь у наданні населенню правничих послуг у порядку, передбаченому Законом України "Про безоплатну правничу допомогу".

31. Статтю 9 Закону України "Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей" від 26 січня 2022 року № 2010–IX викласти в такій редакції:

"Стаття 9. Правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України

1. Особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, гарантується відшкодування витрат на професійну правничу допомогу, що надавалася таким особам для захисту їхніх прав і законних інтересів, у порядку та розмірах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

2. Особи, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу на час позбавлення особистої свободи та після звільнення у зв'язку із захистом прав і законних інтересів, порушених через позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України".

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності через 90 днів з дня його опублікування, крім пункту 2 цього розділу, який набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня, наступного за днем опублікування цього Закону:

розробити нормативно-правові акти, необхідні для реалізації цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними
органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із
цим Законом.

Президент України

м. Київ
10 квітня 2023 року
№ 3022-IX

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ